

Matti Pajula

FYYSISEN ESTEETTÖMYYDEN KARTOITUS TAMPEREEN
SEUDUN AMMATTIOPISTON KOIVISTONTIEN
TOIMIPISTEESSÄ

Hyvinvointiteknologian koulutusohjelma

Insinööri YAMK

2014

Fyysisen esteettömyyden kartoitus Tampereen seudun ammattiopiston
Koivistontien toimipisteessä
Pajula, Matti
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hyvinvointiteknologian koulutusohjelma YAMK
Joulukuu 2014
Ohjaaja: Sirkka, Andrew
Sivumäärä:38
Liitteitä:1

Asiasanat: Esteettömyys, ESKEH, toisen asteen koulutus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Tampereen seudun ammattiopiston, Koivistontien toimipisteen päärakennuksen fyysistä esteettömyyttä. Tavoitteena oli esteettömyyskartoituksessa saatujen tulosten perusteella laatia toimenpide-ehdotukset Koivistontien toimipisteen päärakennuksen esteettömyyden parantamiseksi.

Päärakennuksen esteettömyys kartoitettiin Invalidiliiton rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitusmenetelmällä. Kartoitus toteutettiin kahdessa osassa. Ensimmäiseksi suoritettiin arviointi ESKEH -arviointilomakkeiden avulla. Seuraavaksi tehtiin esteettömyyskierros, johon osallistui kaksi esteettömyysalan erityisasiantuntijaa.

Opinnäytetyön tuloksena kartoitettiin Koivistontien toimipisteen päärakennuksen fyysinen esteettömyys, sekä laadittiin toimenpide-ehdotukset. Kartoituksen perusteella Koivistontien toimipisteen päärakennuksessa ilmeni muutamia epäkohtia esteettömyyteen liittyen. Suurin osa tarvittavista korjaustarpeista kohdistui kulkua ja toimintaa aiheuttavien esteisiin. Saatujen tulosten mukaan suuri osa toimenpide-ehdotuksista voidaan toteuttaa huolto- ja kunnossapitotoimenpiteillä.

Toimenpide-ehdotukset ja niiden luokittelut haitallisuuden mukaan on esitetty liitteessä 1.

The assessment of physical accessibility in Tampere vocational college's Koivistontie office
Pajula, Matti
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Well-being Technology
December 2014
Supervisor: Sirkka, Andrew
Number of pages: 38
Appendices:1

Keywords: Accessibility, ESKEH, secondary education

The purpose of this thesis was to examine the physical accessibility of the main building of Tampere vocational college's Koivistontie office. The objective was to compose action propositions based on the results of the accessibility assessment to improve the accessibility of the main building of the Koivistontie office.

The accessibility of the main building was assessed by using the Accessibility Survey Form of Built-up Environment by the Finnish Association of People with Physical Disabilities. The assessment was executed in two sections. First an assessment was made by using ESKEH -forms. Next an accessibility evaluation tour was made, which was accompanied by two accessibility specialists.

As a result of the Thesis the physical accessibility of the main building of Koivistontie office was assessed and action propositions were composed. Based on the assessment there were some issues regarding accessibility in the main building of the Koivistontie office. Most of the repair demands were focused on the obstructions of passage and actions. According to the results, most of the action propositions can be executed by maintenance actions.

The action propositions and their classifications by harmfulness are represented in Appendix 1.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TARKOITUS	5
2.1	Case Tampere	5
2.2	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2011-2016	6
2.3	Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus TREDU:ssa	7
3	ESTEETTÖMYYS.....	8
3.1	Esteettömyyden määrittely	8
3.2	Esteettömyyden lainsäädäntöä.....	10
3.3	Rakennetun ympäristön esteettömyys	10
3.4	Esteettömyyden kartoitus ja selvitys.....	11
4	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT.....	12
4.1	Aiheen rajaus ja tutkimustehtävä.....	13
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	14
5.1	Tutkimusmenetelmä.....	14
5.2	Tutkimusprosessi	14
5.3	Asiantuntija arviointi ja dokumentointi	15
6	ESTEETTÖMYYSKARTOITUKSEN TULOKSET	15
6.1	Saapuminen ammattiopistoon.....	16
6.2	Ulkoalueiden kuvaus.....	18
6.3	Sisäänkäynnit	19
6.4	Aula	21
6.5	Käytävät	22
6.6	Rappukäytävät	24
6.7	Hissi	24
6.8	WC tilat	26
6.9	Opiskelijaravintola	27
6.10	Kahvio	28
6.11	Auditorio	29
6.12	Liikuntasali ja pukuhuoneet	31
6.13	Kirjasto	31
6.14	Johtopäätökset	32
7	POHDINTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	33
	LÄHTEET.....	35
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on toteuttaa Tampereen kaupungin toisen asteen koulutuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa vuosille 2013-2016, tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa, Tampereen kaupungin esteettömyysohjelmaa vuosille 2011-2016, sekä Tampereen kaupungin vammaispoliittista ohjelmaa vuosille 2011-2016. Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa Tampereen seudun ammattiopiston (TREDU) Koivistontien toimipisteen esteettömyyttä liikkumis- ja toimimisesteisen opiskelijan näkökulmasta.

Toiminnallinen osuus on fyysisen esteettömyyden kartoitus Tampereen seudun ammattiopiston Koivistontien toimipisteessä. Ulkoalueiden lisäksi kartoituskohteena on kohteen päärakennus.

Kartoitus on kaksiosainen. Aluksi suoritetaan tarvittavat mittaukset ja arvioinnit ESKEH kartoituslomakkeiden avulla. Tämä on tutkimuksen kvantitatiivinen osuus, jossa verrataan saatuja tuloksia ohjearvoihin. Seuraavaksi toteutetaan käyttäjänäkökulmana tutkittavien tilojen ja alueiden esteettömyyskierros. Esteettömyyskierroksella havainnot kirjataan ja kuvataan käyttäjäkyselyn lomakepohjaan. Menetelmällisesti tämä osa tutkimuksesta toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tapaus tutkimuksena.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TARKOITUS

2.1 Case Tampere

Tampereen kaupungin esteettömyysohjelma perustuu kaupunginvaltuuston hyväksymään kaupunkistrategiaan. Strategian pohjalta on laadittu esteettömyysohjelma, jossa esteettömyys nähdään kaikkien kaupunkilaisten liikkumista, osallistumista ja

toimintaa mahdollistavana ja sujuvoittavana kaupungin tapana toimia. Esteettömyys-ohjelmassa esitetyt toimenpiteet ulottuvat aina vuoteen 2016, jolloin laaditun vision mukaisesti Tampereen kaupunki tarjoaisi asukkailleen esteettömän asuin-, elin- ja toimimisympäristön. Esteetön Tampere mahdollistaa asukkaiden ja kaupungissa vierailevien turistien sujuvan liikkumisen, toimimisen ja osallistumisen. Esteettömyys edistää yhdenvertaisuutta sekä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta. (Tampereen kaupungin www sivut 2014.)

Ohjelmassa esitettävät toimenpidelinjaukset liittyvät fyysisen esteettömyyden edistämisen ohella myös palvelujen saavutettavuuden edistämiseen sekä esteettömyysnäkökulman sisällyttämiseen. Ohjelmassa esitetään myös sähköisen viestinnän saavutettavuuden edistämistä sekä tieto- ja viestintäteknologisten ratkaisujen kehittämistä. (Tampereen kaupungin www sivut 2014.)

2.2 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2011-2016

Tampereen kaupunki on laatinut toisen asteen käyttöön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman vuosille 2013-2016. Kyseessä on yhdenvertaisuuslaissa (21/2004) ja tasa-arvolaissa (609/1986) tarkoitettu suunnitelma siitä, kuinka Tampereen seudun ammattiopistossa, TREDU:ssa ja Tampereen kaupungin lukioissa sitoudutaan edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti sekä ehkäisemään ja puuttumaan syrjintään kaikessa toiminnassa. Suunnitelma noudattaa 9.4.2010 julkaistua sisäasiainministeriön yhdenvertaisuusoppaan suositushojeita, jotka sisältävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävän toiminnan kuvauksen (tavoitteet, toimintatavat, seuranta ja parantaminen) sekä kehittämistoimenpiteet, jotka perustuvat nykytilan kartoituksessa tunnistettuihin kehittämistarpeisiin. (Tampereen seudun ammattiopiston www sivut 2014.)

Tasa-arvon saavuttamisessa, yhdenvertaisuuden ja esteettömyyden edistämisessä sekä moninaisuuden kunnioittamisessa on kyse oikeudenmukaisuudesta. Tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus eivät tarkoita ”tasapäistämistä”, vaan opiskelijoiden, asiakkaiden ja henkilöstön osaamisen ja voimavarojen tarkoituksenmukaista käyttöä (kontekstisidonnaisuus). Periaatteina ovat luottamus ihmisen osaamiseen ja vastuulli-

suuteen sekä erilaisuus voimavarana. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöskentelyn tavoitteena on tasa-arvoinen, yhteistyökykyinen ja laadukasta työtä tekevä työ- ja oppimisympäristö ja -yhteisö.

2.3 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus TREDU:ssa

TREDU:ssa jokaisella opiskelijalla on perusoikeus tasa-arvoiseen työ- ja oppimisympäristöön. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kehitetään arvioimalla toimintojen vaikutusten, käytäntöjen ja rakenteiden yhdenvertaisuutta, toteuttamalla tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä toimenpiteitä sekä tunnistamalla ja poistamalla syrjintää, eriarvoisuutta ja häirintää. (Tampereen kaupungin www sivut 2014).

Toisen asteen koulutuksessa opiskelijoiden, asiakkaiden että henkilöstön opetus, palvelut, tilat ja toiminnot tulee olla esteettömästi saavutettavissa. Vammaisten tarpeet otetaan huomioon suunniteltaessa oppimisympäristöjä. Esteettömässä ympäristössä kaikki pystyvät toimimaan tasavertaisesti riippumatta henkilökohtaisista näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen, ikään, oppimisvaikeuksiin tai muihin tekijöihin liittyvistä ominaisuuksista. (Tampereen kaupungin www sivut 2014).

”Henkilöstö työskentelee aktiivisesti asenteellisten, fyysisten ja kommunikointia vaikeuttavien esteiden poistamiseksi” (Tampereen kaupungin www sivut, 2014).

Tampereen kaupungin toisen asteen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan 2013-2016 asetetut esteettömyystoimenpiteet:

1. Opetuksen pedagoginen monimuotoisuus ja joustavuus sekä opetusmateriaalin saatavuus on erityinen painopiste toimintakautena 2013–2016.

2. Uusien verkkosivujen ja oppimisympäristöjen esteettömyys testataan asianmukaisella tavalla ja niiden toteutuksessa huomioidaan verkkosisältöjen saavutettavuusohjeet sekä muuntuminen eri aisteille ja apuvälineille sopiviksi.

3. Olemassa olevia oppimisympäristöjä ja työoloja seurataan ja pidetään kunnossa jatkuvasti. Kaikissa tilojen korjaus- ja kunnostustöissä huomioidaan esteettömyysnäkökulma. Erityinen oppimisympäristöjen esteettömyystarkastelu tehdään tilojen vaa-rojen arvioinnin yhteydessä.

4. Vammaisen opiskelijan yksilölliset esteettömyyttä tukevat toimenpiteet kartoitetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman ohjauksen yhteydessä. Tarvittavat toi-

menpiteet suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan puolivuositain. Jos opiskelijalle ilmaantuu erityistarpeita tai erityistarpeet muuttuvat opintojen aikana, huolehditaan opinto-ohjauksen keinoin siitä, että opintojen jatkaminen mahdollistuu tai hän löytää vaihtoehtoisen opiskelualan.

5. Erityistarpeisille opiskelijoille ja henkilöstölle tarjotaan apua oppimisyhteisöön integroitumisessa ja heidän tarvitsemiensa apuvälineiden ja oppimateriaalien hankinnassa.

6. Etsitään aktiivisesti sellaisia opinnäytetöiden tekijöitä, joiden tarkoituksena on selvittää esteettömyyden kehittämistä toisen asteen koulutuksessa.

3 ESTEETTÖMYYS

3.1 Esteettömyyden määrittely

Esteettömyys ja saavutettavuus ovat sanoja, jotka tulkitaan usein synonyymeiksi (englanniksi accessibility). Hyvä saavutettavuus kertoo erilaisten yleisöjen tarpeiden huomioimisesta ja kohteen tarjonnan tuotteen tai palvelun helposta lähestyttävyydestä. Saavutettavuus tarjoaa mahdollisuuden osallistumiseen ja elämyksiin yksilöiden erilaisista ominaisuuksista riippumatta. Saavutettavuus on yhdenvertaisuuden edistämistä. (RT 09-10884 2006.) Saavutettavuus merkitsee siis kohteen helppoa lähestyttävyyttä kaikenlaisille ihmisille, ei esimerkiksi pelkästään vammaisten tai toimimiseisten ihmisten näkökulmasta (Valtionvarainministeriö 2008,11).

Esteettömyys painottaa palvelun toimivuutta etenkin toimintarajoitteisten ihmisten kannalta (Valtionvarainministeriö 2008,11). Ollakseen saavutettavaa, on ympäristön, palvelun tai tarjonnan oltava myös mahdollisimman esteetöntä eli erilaisten ihmisten käyttöön soveltuvaa (Opetusministeriö 2004,70).

Perinteinen näkemys esteettömyydestä tarkoittaa, että tilassa ei ole liikkumisen esteitä. Liikkumisen esteettömyys on hyvä peruslähtökohta. Jos tilaan ei ole lainkaan mahdollista päästä, puhutaan jo varsin totaalista poissulkemisesta. Liikkumisesteiden ohella myös kuulemisen ja näkemisen esteettömyys on keskeinen osa fyysisen ympäristön toimivuutta. (Invalidiliitto 2009.)

”Esteettömyyden voi käsittää yhtenä saavutettavuuden osa-alueena: hyvä saavutettavuus on myös esteettömyyttä”. Esteettömyydellä tarkoitetaan ympäristön toteuttamista siten, että jokainen yksilö voi ominaisuuksistaan riippumatta toimia yhdenvertaisesti toisten kanssa. (ESOK -hanke www-sivut 2014.)

Opetusministeriön Esteetön opiskelu yliopistoissa -hankkeessa esteettömyys määriteltiin seuraavasti: ”Esteettömyydellä tarkoitetaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteutumista siten, että jokainen voi ominaisuuksistaan riippumatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa.” Esteettömyys on konkreettisesti ja näkyvästi havaittavissa fyysisessä ympäristössä. Rakennettuun ympäristöön ja tilajärjestelyihin voi liittyä paljon erilaisia esteitä, jotka voivat haitata niin liikunta-, näkö- ja kuulovammaisia kuin tilapäisemmistä liikkumisrajoitteista kärsiviä ihmisiä, kuten esimerkiksi lastenvaunujen kanssa tai kynnärsauvojen avulla liikkuvia. (Opetusministeriö 2005, 12.)

Fyysinen saavutettavuus merkitsee tasaisia kulkureittejä, riittävän suuria hissejä, liikkumisesteisille soveltuvia wc-tiloja, ylettymisen ja katsekontaktin mahdollistavia vastaanottotiskien madallettuja osia, ripustusten ja tekstien sijoittelua niin, että myös matalalta näkee, pyörätuolipaikkoja katsomoissa, tuoleja ja levähdyspaikkoja yleisissä tiloissa, esteetöntä hätäuloskäyntiä jne. (Opetusministeriö 2004, 12.)

Suomen kielessä esteellä tarkoitetaan fyysistä estettä. Ruotsin kielessä esteettömyydestä käytetään sanaa tillgänglighet ja englanniksi käännettynä esteettömyys vastaa sanaa accessibility, jotka voidaan kääntää saavutettavuudeksi.

Invalidiliitto (Invalidiliitto 2009) määrittelee esteettömyyden seuraavasti:

”Esteettömyydellä tarkoitetaan yhdenvertaisuutta osallistua yhteiskunnan toimintaan itsenäisesti ja omana itsenään. Esteettömyys on sekä fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen, kulttuurisen että taloudellisen ympäristön toteutumista siten, että jokainen meistä voi toimintakyvystään riippumatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa”.

3.2 Esteettömyyden lainsäädäntöä

Rakennetun ympäristön ja rakentamisen esteettömyys perustuu maankäyttö- ja rakennuslainsäädännössä asetetuille tavoitteille. Maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:ssä säädetään alueiden käytön suunnittelulle tavoitteeksi muun muassa edistää turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusien ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista. Maankäyttö- ja rakennuslain 117 §:ssä säädetään muun muassa, että rakennuksen tulee sen mukaan kuin rakennuksen käyttö edellyttää, soveltua myös sellaisten henkilöiden käyttöön, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut.

Suomen rakentamismääräyskokoelma F1 2005 on asetus esteettömästä rakennuksesta, joka koskee maankäyttö- ja rakennusasetuksen 53 §:n mukaan hallinto- ja palvelurakennuksia sekä työtiloja sisältäviä rakennuksia sekä muissa rakennuksissa sijaitsevia liike- ja palvelutiloja niiden omistus- tai hallintamuodosta riippumatta.

Suomen rakentamismääräyskokoelmassa F1 2005 on mm. säädetty kulkukelpoisen luiskan enimmäiskaltevuudesta, käsijohteista ja välitasanteista, oven vapaan leveyden vähimmäismitasta, kynnykskorkeuden enimmäismitasta ja liikkumisesteiselle soveltuvan wc- ja pesutilan mitoituksesta. Kokoontumistilojen ja majoitustilojen liikkumisesteettömyydestä on toiminnallisia määräyksiä.

Suomen rakentamismääräyskokoelma F2 2001:ssä on säädetty mm. putoamisen ja harhaan astumisen estämisestä, kulkuväylien ja tasanteiden turvallisuudesta sekä kaihteista ja käsijohteista sisä- että ulkotiloissa.

3.3 Rakennetun ympäristön esteettömyys

Perinteinen näkemys rakennetun ympäristön esteettömyydestä tarkoittaa, että tilassa ei ole liikkumisen esteitä. Liikkumisesteiden ohella myös kuulemisen ja näkemisen esteettömyys on keskeinen osa fyysisen ympäristön toimivuutta. Ympäristön ongelmat vaikeuttavat erilaisissa tiloissa toimimista. Tällöin kynnyskysymys ei ole tilaan pääseminen, vaan miten siellä voidaan toimia ja kommunikoida joustavasti. Esteet-

tömät ja toimivat ratkaisut helpottavat kaikkien ihmisten liikkumista ja toimimista. Liikkuminen ja toimiminen, asuminen ja asioiminen, työnteko ja vapaa-ajanvietto sujuvat vaivattomasti kaikilta esteettömässä ympäristössä, kun oviaukot, kulkuväylät ja tilat ovat tarpeeksi väljiä, luiskat loivia, hissejä on tarpeellisissa paikoissa eikä kynnyksiä ole. (Invalidiliitto 2009.)

3.4 Esteettömyyden kartoitus ja selvitys

Tarve yhtenäiselle esteettömyyden kartoitusmenetelmälle havaittiin Invalidiliiton Esteettömyysprojektissa 2006. Suomessa oli tuolloin käytössä noin parikymmentä erilaista esteettömyyskartoituslomaketta ja kartoituksia tehtiin eri tavoilla, erilaisin kriteerein ja vaihtelevin tuloksin.

Invalidiliiton ESKEH -projekti (2007–2009) kehitti rakennetun ympäristön esteettömyyden kartoitusmenetelmän, johon kuuluvat kartoituslomakkeet ja -kriteerit sekä opas kartoituksen suorittamiseen. Projektia rahoittivat RAY (Raha-automaattiyhdistys) ja Helsinki kaikille -projekti.

Kehittämistyössä näkyy vahvasti eri järjestöjen ja asiantuntijoiden yhteistyö ja projektin aikana otettiin askel kohti yhteistä esteettömyyttä, joka hyödyttää kaikkia rakennetun ympäristön käyttäjiä. Menetelmän periaatteena on, että esteettömyyttä tarkastellaan laajasti kaikkien käyttäjien näkökulmasta. Perinteisen liikkumisen esteettömyyden lisäksi selvitetään miten hyvin erilainen aistienvarainen toiminta kuten orientoituminen, tilojen hahmottaminen, opasteiden lukeminen ja ymmärtäminen sekä kommunikointi ja kuuleminen tiloissa sujuvat. Lisäksi kartoituksessa otetaan huomioon tiloissa tapahtuva toiminta ja esteettömyyttä tarkastellaan niin kohteessa asioinnin kuin siellä työskentelyn kannalta. (Invalidiliitto 2009.)

Esteettömyyskartoitusraportissa esitetään esteettömyyttä parantavat toimenpideehdotukset ja niiden toteuttamisen kiireellisyys painottaen liikkumisen ja toimimisen turvallisuutta. Kartoitusraportti antaa hyvät eväät tilaajalle kohteen saavutettavuuden parantamiseksi. (Invalidiliitto 2009.)

Rakennetun ympäristön esteettömyys -projektissa tuotettiin lomakkeet julkisten rakennusten sekä katu- ja viheralueiden kartoittamiseen. Lomakkeita voi käyttää joustavasti erikokoisissa ja käyttötarkoitukseltaan erilaisissa rakennuksissa (esim. koulu, kirjasto, toimisto, uimahalli) tai erilaisten esteettömien reittien ja alueiden kartoittamisessa (esim. suojatiet ja jalkakäytävät, puistokäytävät, leikkialueet). (Invalidiliitto 2009.)

Lomakkeita voi käyttää myös yksittäin, esim. kohteen visuaalisen ilmeen ja opastuksen uusimisen yhteydessä opasteiden esteettömyyden arviointiin. Lomakkeet ovat täytettävissä suoraan koneelle Excel-taulukkoon, tai vaihtoehtoisesti lomakkeista on tulostettavissa käsin täytettävät versiot. . (Invalidiliitto 2009.)

Esteettömyyskartoitus on menetelmä, joka tuottaa tarkkaa mittatietoa kartoitettavasta kohteesta. Vertaamalla kerättyä tietoa olemassa oleviin kriteereihin saadaan selville toimenpiteitä vaativat ongelmakohdat. Kartoitettuja kohteita voidaan myöhemmin luokitella ja esittää yleisölle tai työn tilaajalle. (Invalidiliitto 2009.)

Toimenpide-ehdotusten luokittelu:

- 1) vaaran aiheuttaviin
- 2) kulun tai toiminnan estäviin ja
- 3) kulkua tai toimintaa vaikeuttaviin toimenpiteisiin.

Lisäksi toimenpide-ehdotukset luokitellaan niiden toteutustavan mukaan myös kolmeen ryhmään:

T = toimintatavan muutoksella järjestyvät asiat

H = huolto- ja kunnossapitotöinä tehtävät toimenpiteet ja

S = suunnittelua, investointeja tai rakenteellisia muutoksia vaativat toimenpiteet

(Invalidiliitto 2009.)

4 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tutustuin opintojen alkuvaiheessa ammattikorkeakoulujen julkaisuarkistoon. Totesin, että yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat toteuttaneen hankkeissaan fyysisen esteettömyyden kartoituksia. Toisen asteen oppilaitoksissa ei ole ollut vastaavia hankkeita, joten niiden esteettömyyttä ei myöskään ole tutkittu.

Aihe tuntui mielenkiintoiselta; olinhan toiminut pitkään rakennusalan erilaisissa tehtävissä. Lisäksi aihe soveltui erinomaisesti hyvinvointiteknologian opintoihin, joten päätin valita opinnäytetyn aiheeksi fyysisen esteettömyyden arvioinnin Koivistontien toimipisteessä.

Pohtiessani mahdollisia syitä siihen, että toisen asteen oppilaitoksissa ei ole tutkittu fyysistä esteettömyyttä, voisi olla kulttuuri tai ”maan tapa”. Vajaakuntoiset ja vammaiset opiskelijat on aina ohjattu erityisoppilaitoksiin, jossa heille on voitu tarjota opiskeluun soveltuvat tilat, joissa on kiinnitetty huomiota myös fyysiseen esteettömyyteen.

Vanhoissa peruskorjaamattomissa toisen asteen oppilaitosten kiinteistöissä on liikuntarajoitteisilla opiskelijoilla ollut kohtuuttomia vaikeuksia tasapuolisen opiskelun toteutumiseen. Myös EU:n, valtiovallan ja vammaisjärjestöjen suunnalta on kyseenalaistettu vammaisten eriarvoinen kohtelu. Oppilaitosten esteettömyys nousee yhä tärkeämmäksi, koska lait ja asetukset edellyttävät tasa-arvoisuuden sekä yhdenvertaisuuden toteutumista.

4.1 Aiheen rajaus ja tutkimustehtävä

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa Tampereen seudun ammattiopiston (TREDU) Koivistontien toimipisteen ulkoalueiden ja päärakennuksessa olevien yhteisten kokoontumistilojen fyysistä esteettömyyttä, liikkumis- ja toimintaesteisten opiskelijoiden näkökulmasta. Tutkimus tulee olemaan osana TREDUn tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa ja Tampereen kaupungin esteettömyysohjelmaa vuosille 2013-2016, sekä Tampereen kaupungin vammaispoliittista ohjelmaa vuosille 2011-2016.

Tampereen kaupunki on tehnyt julkisissa rakennuksissa esteettömyyskartoituksia ja tämä tutkimus tulee olemaan osana Tampereen kaupungin esteettömyysohjelmaa.

Tutkimuksena kartoitetaan ESKEH menetelmällä, ulkoalueiden ja yhteisten kokoon-
tumistilojen lisäksi päärakennuksen sisäänkäynnit, hissi, palvelupisteet, esteettömän
wc:n, portaat, kahvio, kulkuväylät, auditorio ja liikuntasali.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui tapaustutkimus. Tapaustutkimuksen
tarkoituksena on tuottaa yksittäisestä tapauksesta intensiivistä sekä yksityiskohtaista
tietoa. Tapaustutkimuksesta ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää johtuen sen
moninaisuudesta. Tutkimus voidaan toteuttaa monin eri tavoin ja siinä käytetään
usein monia erilaisia tiedonkeruun ja analyysin tapoja. Tapaustutkimuksen teko ei
rajoita tutkimuksessa käytettäviä menetelmiä, vaan käytössä voi olla niin laadullisen
kuin määrällisenkin tutkimuksen menetelmät. Tapaustutkimukselle ominaisia piirtei-
tä ovat vahva teorian osuus, tutkijan osallisuus sekä monimetodisuus. (Eskola, Saare-
la & Kinnunen 2007, 193.)

Tutkimuksen kattavuuden lisäämiseksi sekä luotettavuusvirheiden vähentämiseksi
voidaan tutkimuksessa käyttää monimetodista lähestymistapaa eli triangulaatiota.
Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa voidaan yhtäaikaaisesti käyttää erilaisia tut-
kimusmenetelmiä, lähestymistapoja tai eri tutkijoita. Triangulaatiossa on siis kyse
erilaisten menetelmien, tutkijoiden, tietolähteiden tai teorioiden yhdistämisestä tut-
kimuksessa. Triangulaation tuoman moninäkökulmaisuuuden avulla on mahdollista
lisätä tutkimuksen luotettavuutta eli validiteettia.

5.2 Tutkimusprosessi

Kartoitus toteutettiin kahdessa vaiheessa. Aluksi suoritettiin tarvittavat mittaukset
ESKEH -kartoituslomakkeiden avulla. Tämä oli tutkimuksen kvantitatiivinen osuus,
jossa verrattiin saatuja tuloksia ohjearvoihin. Seuraavaksi toteutettiin tutkittavien ti-

lojen ja alueiden esteettömyyskierros, jossa asiantuntijoina olivat myös Tampereen kaupungin esteettömyys- ja vammaisasiamies Jukka Kaukola sekä Tampereen kaupungin vammaisneuvoston esteettömyystyöryhmän puheenjohtaja Toivo Enqvist. ESKEH -kyselylomakkeen tekemiseen osallistui useita tahoja, joten voidaan olettaa, että se on tehty kattavasti eri vammaisryhmien kannalta. Pidän ESKEH -kartoituslomakkeiden avulla tehtyä esteettömyyden kartoitusta hyvin luotettavana, kattavana ja yleisesti hyväksyttävänä tutkimusmenetelmänä.

5.3 Asiantuntija arviointi ja dokumentointi

Tämä tutkimuksen osuus edustaa kvalitatiivista tutkimusosuutta, jossa mittaamalla ja vertaamalla rakentamismääräyksiin voidaan arvioida tilojen esteettömyyttä. Esteettömyyteen perehtynyt ammattilainen suorittaa tarvittavat mittaukset ja havainnoinnit yhdessä tilaajan edustajan kanssa. Mittaustulokset kirjataan kartoitus lomakkeisiin. Tarvittavat toimenpiteet arvioidaan ja kirjataan arviointilomakkeisiin.

Esteettömyyskierrosmenetelmällä (kävelykierros) voidaan selvittää sekä sidosryhmien tarpeita, että rakennetussa ympäristössä havaittuja ongelmia. Kierroksella liikumisrajoitteisuuden asiantuntijat kulkevat ennakkoon suunnitellun reitin ja keskustelevat havaituista ongelmista.

6 ESTEETTÖMYYSKARTOITUKSEN TULOKSET

Kartoituksen kohteena oli ulkoalue sekä päärakennus, jossa luokkatilojen lisäksi sijaitsee mm. opiskelijaravintola, kahvio, auditorio ja liikuntasali. Rakennus on kolmikerroksinen, joten se asettaa myös esteettömyydelle lisähaasteen.

Esteettömyyttä kartoitettiin Invalidiliiton rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitusmenetelmän ohjeistuksen mukaan. Kartoituksessa käytettiin ESKEH -lomakkeita, jotka sisältävät ohjeistuksen erilaisten tilojen arvioimiseksi. Esimerkiksi sisäänkäynnistä on valmiiksi esitäytetyt lomakkeet.

Kartoitukseen sisältyi myös esteettömyyskierros, johon osallistuivat asiantuntijoina Tampereen kaupungin vammais- ja esteettömyysasiamies **Jukka Kaukola** sekä Tampereen Kaupungin vammaisneuvoston esteettömyystyöryhmän puheenjohtaja **Toivo Enqvist**. Kartoituksessa todetut esteet kirjattiin ja valokuvattiin, sekä laadittiin tarvittavat toimenpide-ehdotukset esteiden poistamiseksi.

Kartoituksen perusteella suurin osa esteistä oli kulkua ja toimintaa vaikeuttavia. Esteet ovat poistettavissa huolto- ja kunnossapitotoimenpiteillä. Vakavia epäkohtia oli vain hyvin vähän ja niiden poistamiseen tarvitaan rakenteellisia muutostöitä.

Vähäiset opasteet tai niiden puuttuminen saapumisreiteiltä, piha-alueelta sekä sisätiloista sai merkittävän paljon kirjausmerkintöjä, lisäksi ovienkynnykset sekä rappusten käsijohteen olivat usein puutteellisia. Merkittävin puute löytyi pohjakerroksen esteettömästä WC:stä, jossa sähköpyörätuolilla ei mahtunut kääntymään. Auditorion alatasanteelle johti vain rappuset, joten sinne ei päässyt pyörätuolilla. Arvioitsijat kertoivat, että vastaavissa tapauksissa, ongelma on voitu poistaa hankkimalla rullaramppi, on kuulemma kevyt ja helppo asentaa.

6.1 Saapuminen ammattiopistoon

Koivistontien toimipiste sijaitsee noin kolme kilometriä Tampereen keskustasta Helsingin suuntaan Koivistonkylän asuinalueella. Lähimmät bussipysäkit sijaitsevat koulun vieressä Koivistontiellä ja Viinikankadulla. Sijainniltaan Koivistontien toimipistettä voidaan pitää jopa harvinaisen ihanteellisena sekä paikallisten, että muualta tulevien opiskelijoiden kannalta. Koivistontien ja Viinikankadun bussipysäkit ovat päärakennuksen välittömässä läheisyydessä, joten julkisilla kulkuneuvoilla saapuminen on kohtuullisen helppoa.

Päärakennukseen tuleville opiskelijoille on yläpihalla kaksi sisäänkäyntiä, joista toinen on pääsisäänkäynti. Opiskelijaruokala sijaitsee pohjakerroksessa, johon on oma sisäänkäynti. Rakennus on osittain kolmikerroksinen. Pohjakerroksessa sijaitsee ruo-

kala ja kahvio. Ensimmäisessä kerroksessa on liikuntasali, auditorio sekä aulatilat. Toisessa kerroksessa sijaitsee toimisto ja luokkatilat.

Kuva 1. Kulkureitti Koivistontien suunnasta saavuttaessa.

Kuva 2. Kulkureitti Viinikankadun suunnasta saavuttaessa.

Kuva 3. Kulkureitti autolla saavuttaessa.

Puutteita kulkureiteillä:

- Linja-autolla saapuville ei ole opasteita
- Omalla autolla saapuville on pieni opastaulu, josta lukeminen on hankalaa, opastaulussa ei myöskään ole karttaopasteita.
-

Parannusehdotuksia:

- *Opasteet tulisi asentaa jo bussipysäkkien välittömään läheisyyteen.*
- *Liittymässä oleva opastaulu siirretään ajoradan viereen, lisäksi lisätään kartta-opaste.*

6.2 Ulkoalueiden kuvaus

Rakennuksen sisäänkäynnin edessä on runsaasti betonilaatoitettua tilaa. Sisäänkäynnin eteen pääsee hyvin autolla. Koivistontien liittymässä ei ole opasteviittaa, mutta pysäköintialueen alkupäässä on opastaulu. Pääoven eteen pääsee hyvin myös INVA -taksilla. Piha- eikä pysäköintialueella ole ISA -tunnuksin merkittyjä INVA -paikkoja.

Piha-alue on kivetty ja asfaltoitu tasaiseksi, jolloin liukastumisvaara on vähäisempi. Ajoradoilla on kuitenkin painaumia, joista saattaa olla haittaa jalan liikkujille. Jalan- kulkijoille ei ole merkittyjä kulkureittejä.

Kuva 4. Näkymä piha-alueelle pääsisäänkäynniltä katsottuna.

Puutteita ulkoalueilla:

- *Alueella ei ole liikuntaesteisten pysäköintiruutuja.*
- *kävelyreiteillä on painaumia*

Parannusehdotuksia:

- *Pysäköintialueelle järjestetään rakentamismääräysten mukaiset pysäköintipaikat maalausviivoin ja kyltein sekä varustetaan ISA-tunnuksin.*
- *Kävely- ja ajoreittien painaumat korjataan*
- *Pääsisääkäynnin läheisyyteen tulisi asentaa hyvin valaistu opastaulu, jossa olisi alueen kartta sekä kulkureitit rakennuksiin, lisäksi opastaulusta tulisi ilmetä toimipisteen keskeisimmät toiminnot.*

6.3 Sisäänkäynnit

Sisäänkäyntejä on kolme, kaksi pysäköintialueelta ja yksi pohjakerroksen ruokalaan ja kahvilaan. Sisäänkäyntien välittömässä läheisyydessä ei ole korkeus- eikä tasoeroja. Sisäänkäyntien edustat ovat varustettu metalliritilöillä. Pääsisääkäynnin ja pohjakerroksen ovet ovat varustettu automaattisilla ovenaukaisijoilla. Pääoven viereiset suuret ikkunat sekä ulko-oven ja tuulikaapin puoleisen sisäoven isokokoiset lasipinnat voivat aiheuttaa törmäysvaaran ja vaikeuttavat heijastumisen vuoksi hahmottamista.

Kuva 5. Pääsisäänkäynnit.

Kuva 6. Alakerran sisäänkäynti.

Kuva 7. Pääoven tuulikaappi.

Sisäänkäynnin puutteet:

- *Ulkoapäin katsottuna sisäänkäynnit eivät erotu muusta lasiseinästä*
- *Oven välittömässä läheisyydessä ei ole sisätiloja kuvaavia opasteita*
- *Ulko-ovien laseissa ei ole niiden havaittavuutta lisääviä merkintöjä.*
- *Kynnykset ovat yli 20 mm korkeita.*
- *Vain toisessa pääsisäänkäynnissä on automaattinen oven avausmekanismi, eikä sekään suostunut avautumaan, kuin pitkän odottelun jälkeen.*

Korjausehdotus sisäänkäyntiin:

- *Tarvitaan hyvin valaistu opaskartta, joka kuvaa sisätilojen toimintaa ja ohjaa kulkureitit rakennuksen eri osiin.*

- *Molemmissa pääsisäänkäynneissä tulisi olla automaattinen avausmekanismi.*
- *Oven avausmekanismi vaatii huoltoa.*
- *Ovien kynnyksiin tulisi asentaa lyhyet luiskat.*

6.4 Aula

Aulatilan pintamateriaalina on mattapintainen laattalattia. Käytävän vapaa leveys vaihtelee, mutta täyttää kuitenkin vähimmäisvaatimukset. Kulkuväylällä ei ole kynnyksiä eikä kiinteitä esteitä.

Kuva 8. Aulan opastetaulu.

Kuva 9. Käytävän vasemmalla puolella sijaitsee vahtimestarin työtila.

Todetut puutteet:

- *Suunnistaminen aulasta rakennuksen eri osiin on hyvin hankalaa mm. hissille ja INVA WC:lle ei ole opasteita.*
- *Vahtimestarin työtilaan ei ole selkeää opastetta.*

Parannusehdotuksia:

- *Tarvitaan uudet isokokoiset opasteet. Opasteiden tulee myös olla riittävän alhaalla, jolloin myös pyörätuolista käsin lukeminen onnistuu.*

6.5 Käytävät

Pohjakerroksessa on lyhyt käytävä (kuva 13) jonka johtaa hissiin, sekä ensimmäiseen kerrokseen. Kulkuväylälle on asennettu juoma-automaatti, totesimme, että siitä ei kuitenkaan ole haittaa liikkumisessa. Ovien ikkunoissa ei ollut huomiotarroja, jotka helpottavat oven hahmottamista ja vähentävät törmäysvaaraa. Ovien kynnykset olivat yli 20 mm korkeita, joten sähköpyörätuolilla niiden ylittäminen oli hyvin hankalaa.

Ensimmäisen – ja toisen kerroksen käytävät ovat pääosin esteettömiä. Hyvänä esimerkkinä oli yläkerran palo-ovet, jotka oli varustettu sähkömagneettisella lukituksella (kuva 14), palotilanteessa lukitus avautuu, tämän toiminnon avulla palo-ovet voidaan pitää avattuina.

Käytävillä oli hyvin vähän opasteita, mm hissien ja esteettömien WC tilojen opasteet puuttuivat kokonaan.

Kuva 10. Yläkerran käytävä.

Kuva 11. Pohjakerroksen palo-ovi.

Kuva 12. Ravintolan oven kynnyks.

Kuva 13. Hissiin johtavan oven kynnyks.,

Kuva 14. Sähkömagneettinen oven salpa.

Puutteita:

- *Pohjakerroksessa palo-ovet ovat käsin avautuvia, joka hankaloittaa pyörätuolilla kulkemista.*
- *Osa kynnyksistä oli liian korkeita.*
- *Laseista ja ovista puuttuivat huomiotarrat.*
- *Opasteita liian vähän*

Parannusehdotuksia:

- *Ovien avausmekanismeihin tehdään avaamista helpottavia toimenpiteitä, esimerkiksi sähköiset oven avaaajat.*
- *Kaikkiin korkeisiin kynnyksiin asennetaan luiskat*
- *Opasteet asennetaan kulkuväylille sekä hissien ja esteettömien WC tilojen kulkureiteille.*

6.6 Rappukäytävät

Koska rakennus on osittain kolmikerroksinen, niin kiinteistössä on hyvin paljon rappusia. Esteettömyyskävelyssä todettiin liikkumisen niissä olevan luontevaa.

Kuva 15. Käsijohde puuttuu

Kuva 16. Pohjakerrokseen johtava rappu

Puutteita

- *Osassa rappukäytäviä puuttuivat käsijohteet, kulkua ohjaavat opasteet sekä liukuesteet.*

Parannusehdotuksia:

- *Kaikkiin rappukäytäviin asennetaan molemmin puolin käsijohteet sekä askelmat varustetaan liukuestein sekä tarvittaviin kohtiin lisätään opasteet.*

6.7 Hissi

Hissiä ei voi käyttää ilman vahtimestarilta saatavaa kulkukorttia. Tarvittaessa hissien käyttöön tarvittava kulkukorttitoiminto voidaan poistaa, joten emme katsoneet kulkulupakäytäntöä merkittävänä esteenä.

Kuva 16. Hissi ulkopuolelta kuvattuna

Kuva 17. Hissi sisäpuolelta kuvattuna.

Kuva 18. Hissin opastus puuttuu

Kuva 19. Hissiin johtavan käytävän kynnyks.

Havaitut puutteet:

- *Hissin ovi on pyörätuolin käyttäjälle raskas avata*
- *Kaikissa kerroksissa hissiin johtavaa viitoitus ja opasteet puuttuvat, varsinkin alakerrassa hissin löytäminen on todella hankalaa.*

Parannusehdotuksia:

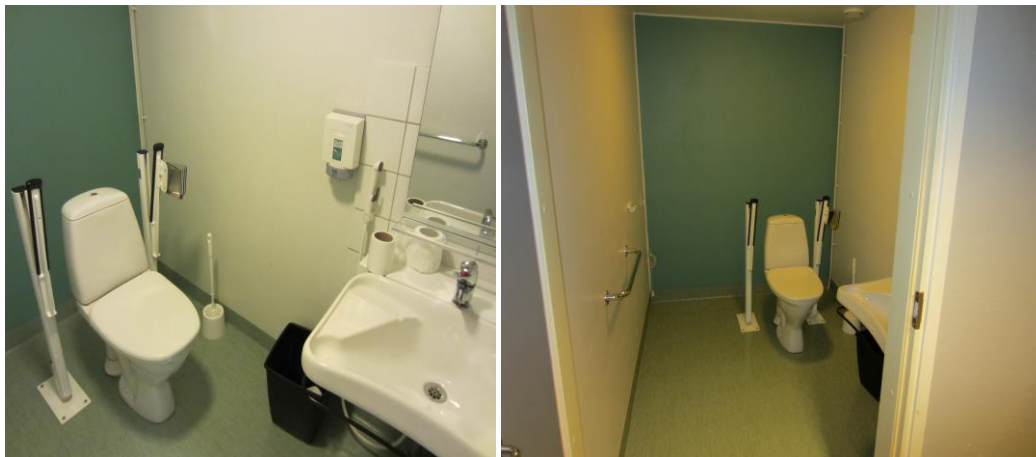
- *Hisseille johtavat käytävät varustetaan opastemerkinnöin.*
- *Oveen automaattinen avausmekanismi*

6.8 WC tilat

Rakennuksen esteettömät WC tilat ovat kirjastossa ja pohjakerroksessa opiskelijaravintolan aulassa. WC:t oli rakennettu nykyisten ohjeiden mukaan, kuitenkin pohjakerroksen esteettömän WC:n käyttö todettiin esteettömyyskierroksella hyvin hankalaksi käyttää. WC-istuimien sekä pesuallas estivät pyörätuolin kääntymisen.

Pesualtaan suuri koko esti sähköpyörätuolissa liikkuneen arvioitsijan altaassa olevan pesuhanan käytön.

Kirjaston WC on mitoitukseltaan sekä käytettävyydeltään hyvä.

Kuva 20. kirjaston esteetön WC.

Kuva 21. Ravintolan esteetön WC.

Kuva 22. Yläkerran WC

Kuva 23. Pohjakerroksen WC

Havaitut puutteet:

- *Ovista ja opasteista puuttuu tunnisteet.*

- *Esteettömälle WC:lle ei ole opastettua reittiä rakennuksen muista osista.*
- *Molemmissa WC:ssä pesualtaat olivat ns. INVA WC mallia, arviointikierroksella todettiin pohjakerroksen pesualtaan olevan liian suuri, koska pyörätuolissa istuva arvioitsija ei ylettynyt lainkaan hanaan.*

Kuva24. Sähköpyörätuoli alakerran esteettömässä WC tilassa.

Korjausehdotuksia:

- *Muutostöiden yhteydessä pohjakerroksen WC istuin pitäisi siirtää lähemmäksi takaseinää ja pesuallas korvata pienemmällä altaalla. Näillä muutoksilla myös sähkökäyttöisellä pyörätuolilla liikkuminen onnistuu.*

6.9 Opiskelijaravintola

Opiskelijaravintola sijaitsee pohjakerroksessa, kulku sinne suoraan on mahdollista myös suoraan ulkoa. Pöytien sijoittelu on onnistunut ja tila koettiin myös arviointikierroksella viihtyisäksi.

Kuva 25. Opiskelijaravintola

Kuva 26. Opiskelijaravintolan linjasto.

Havaitut puutteet:

- *Ravintolaan johtavien ovien kynnykset ovat liian korkeita sekä osa valaisimista oli liian alhaalla, josta mahdollisena seurauksena voisi olla tapaturma*
- *Palo-ovet oli kiilattu auki-asentoon liikkumisen helpottamiseksi, eikä siten täytyä paloturvallisuuden ohjeita eikä määräyksiä.*

korjausehdotuksia:

- *Kynnyksiin voidaan asentaa pienet luiskat, jolloin myös sähköpyörätuolilla liikkuminen helpottuu.*
- *Palo-ovet varustetaan laitteilla, jotka sulkevat palovaara tilanteessa ovet automaattisesti.*

6.10 Kahvio

Kahvio sijaitsevat alakerrassa, kulku sinne on yläkerran aulasta rappusia pitkin tai hissillä, lisäksi sinne pääsee ulkokautta alakerran sisäänkäynnistä.

Kuva 27. Kahvion sisäänkäynti.

Havaitut puutteet:

- *Kahvila on alimitoitettu nykyiseen käyttöön, eikä kaikille ole aina pöytätilaa, josta syystä osa asiakkaista joutuu siirtymään ostosten kanssa viereiseen ruokalaan, tämä aiheuttaa epämiellyttävän tilanteen varsinkin kassajonossa.*

Parannusehdotuksia:

- *Tiski voitaisiin siirtää kahvilan takaosaan, jolloin ruuhkautumista voitaisiin vähentää.*

6.11 Auditorio

Kulku auditorioon tapahtuu aulatilán sekä 2 kerroksen kautta. Auditoriossa ei ole merkattua paikkaa pyörätuolille.

Auditorion alaosan sisäänkäynti aulassa sekä yläosan sisäänkäynti toisen kerroksen käytävältä, Ylätasanteelta ei ole olemassa liikuntaesteiselle soveltuvaa kulkuväylää puhujan tasanteelle

Kuva 28 Auditorion alatasanne

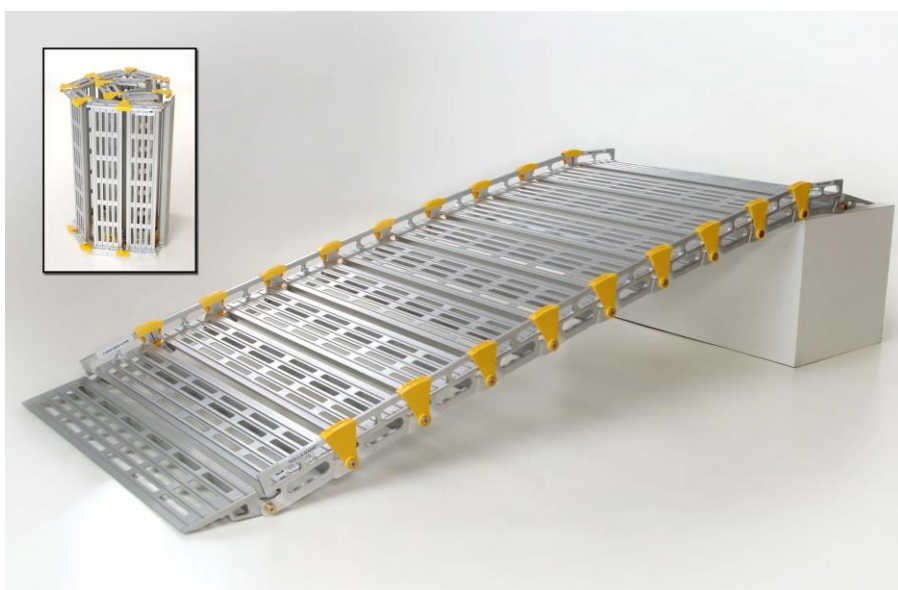
Kuva 29 Auditorion ylätasanne.

Auditorio puutteet:

- *Auditorion ala tasanteelle pääse vain rappusia pitkin, joten tila sovi nykyisellään pyörätuolin käyttäjälle. Ylätasanteelle pääsee rakennuksen toisessa päässä olevan hissien avulla, tasanteen oven edessä kulkukäytävällä on ainut paikka jossa pyörätuolille on tilaa.*

Korjausehdotuksia:

- *Kiinteistöön hankitaan rullaramppi, jota voidaan käyttää myös auditorion alatasanteelle pääsyssä, samaa rullaramppia voidaan käyttää myös muissa vastaavissa tilanteissa. Ramppi on kevytrakenteinen ja soveltuu erinomaisesti väliaikaisen kulkureittien toteutukseen.*
- *Ylätasanteelta voidaan poistaa kaksi penkkiä, jolloin saadaan tila myös pyörätuolille.*

Kuva 30. Aputuote Oy:n valmistama rullaramppi.

6.12 Liikuntasali ja pukuhuoneet

Liikuntasaliin pääsee suoraan aulasta sekä pukuhuoneiden kautta

Kuva 31 liikuntasali.

Kuva 32. Liikuntasalin pukuhuone.

Havaitut puutteet

- *Pukuhuoneet ovat tilavia, mutta niihin johtavat käytävät ja ovet liian kapeita pyörätuolin käyttäjille. Myöskään WC tilat eivät sovellu liikuntarajoitteisille henkilöille. Ovet ovat liikuntarajoitteiselle liian kapeita*

Korjausehdotukset:

- *Seuraavan perusparannuksen yhteydessä huomioidaan myös liikuntaesteisten mahdollisuuden asioida salin puku- ja pesuhuonetiloissa.*

6.13 Kirjasto

Kirjasto on uusittu muutamia vuosia sitten, samassa yhteydessä remontoitiin myös WC tilat. Kirjastossa asiointi on helppoa, hyllyt ovat sopivalla korkeudella myös pyörätuolia käytettäessä. Kirjasto on malliesimerkki esteettömästä tilasuunnittelusta.

Kuva 33. kirjastosta

Kuva 34. Kirjaston esteetön WC.

- *Kirjastossa ei havaittu puutteita*

6.14 Johtopäätökset

Uudet opastaulut ulkona toisivat oppilaitokseen saapuville selkeyttä ja hahmotettavuutta alueen eri rakennuksista. Sisätiloissa ei opasteita ollut kovinkaan paljon, joten varsinkin ensikertaa oppilaitokseen saapuville uusista opasteista olisi merkittävää hyötyä.

Esteettömyyskierroksella käytössä oli myös sähköpyörätuli, jolla on hyvin hankalaa ylittää yli 20 mm kynnyksiä. Ovien kynnykset olivat kuitenkin pääsääntöisesti yli tuon sallitun 20 mm, totesimme, että asentamalla kynnysten eteen pienet luiskat saadaan toimenpiteellä kynnykset lähes esteettömiksi.

Pohjakerroksen esteettömässä WC:ssä sähköpyörätuoli ei mahtunut kääntymään, eikä koehenkilömme yltänyt pesualtaan hanalle. Korjaustoimenpiteeksi totesimme WC istuimen siirtämisen taaksepäin sekä pesualtaan vaihtamisen pienemmäksi.

Rappukäytävissä oli yleensä käsijohteet vain toisella puolella, parannusehdotukseksi todettiin, että kaikkiin rappukäytäviin tulisi asentaa käsijohteet molemmin puolin.

Auditorioon pyörätuolilla pääsy on erittäin hankalaa, parannusehdotukseksi totesimme rullarampin hankinnan, jota voidaan tarvittaessa käyttää myös muualla rakennuksessa.

7 POHDINTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Työn tarkoituksena oli kartoittaa Tampereen seudun ammattiopiston, Koivistontien toimipisteen esteettömyyttä ja esittää havaittuihin ongelmiin parannus- ja kehittämisehdotuksia.

Havaintojen perusteella esteettömydessä ei ollut suuria puutteita ja melko pienillä korjaustoimenpiteillä voidaan toteuttaa merkittäviä muutoksia esteettömyyteen.

Kartoituksessa käyttämäni Invalidiliiton esteettömyyden kartoitusoppaan ESKEH lomakkeet on suunnitellut iso asiantuntijaryhmä, lomakkeita on testattu useissa selvietyksissä, joten niitä voidaan pitää luotettavana tiedonkeruumenetelmänä.

Tutkimusmenetelmänä oli tapaustutkimus, jossa esteettömyyden arvioimiseksi käytettiin useita menetelmiä, vahvaa teoriaosuutta edusti ESKEH lomakkeet, joiden avulla saatiin kvantitatiivista tietoa tutkimukseen. Kartoitukseen osallistuneet kaksi esteettömyysalan erityisasiantuntijaa edustivat tutkimuksen kvalitatiivista osuutta.

Kartoituksessa saadut tulokset edustavat monimetodista tietoa eli triangulaatiota, jossa tutkijoiden- ja tietolähteiden- sekä teorioiden yhdistämisellä on päästy tutkimustuloksiin. Tutkimuksella saatuja tuloksia voidaan pitää hyvin luotettavina.

Jatkossa Koivistontien toimipisteen esteettömyyden kehittämistä tulisi toteuttaa alla olevan prosessikuvauksen mukaan.

Esteettömyyselvityksen prosessikuvaus (Tanskanen 2014, 99).

Lisätutkimuksena olisi suotavaa tutkia myös miten oppilaat kokevat Tampereen kaupungin toisen asteen koulutuksessa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden sekä miten niille asetettavat tavoitteet soveltuvat yhdenvertaisuussuunnitelmaan.

Mielenkiintoinen tutkimus olisi myös, millä perusteilla TREDUN opiskelijat ovat valinneet tutkintoalan toisen asteen yhteishaussa ja miten valinta on vastannut odotuksia.

Tutkimukseen parasta antia oli esteettömyyskävely johon osallistui kaksi esteettömyysalan erityisasiantuntijaa, Tampereen Kaupungin esteettömyys- ja vammaisiamies Jukka Kaukola, sekä Tampereen vammaisneuvoston esteettömyystöryhmän puheenjohtaja Toivo Enqvist, josta kiitos molemmille heidän panoksestaan esteettömyyden kartoituksen toteutukseen.

LÄHTEET

- Eskola, J. Saarela, J. & Kinnunen, M. 2007. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Jyväskylä: PS kustannus.
- ESOK hanke www-sivut. 2014. Esteetön opiskelu korkea-asteen oppilaitoksissa (ESOK) -hankkeen (2007-2009) loppuraportti Viitattu 20.11.2014 <http://www.esok.fi>
- Invalidiliitto Ry. Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus. Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle 2009. Verkkodokumentti. Viitattu 2.10.2014. http://www.esteeton.fi/files/attachments/esteettomyysopas_low.pdf
- Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999.
- Opetusministeriö. 2004. Taide tarjolle, kulttuuri kaikille / Vammaiset ja kulttuuri -toimikunnan ehdotus toimenpideohjelmaksi. Opetusministeriön julkaisuja 29/2004
- Opetusministeriö. 2005. Esteetön opiskelu yliopistoissa. Opetusministeriön julkaisuja 6/2005. Helsinki: Yliopistopaino.
- RT 09-10884. Esteetön liikkumis- ja toimimisympäristö. 2006. Helsinki: Rakennustieto.
- Suomen RakMK F1. 2005. Esteetön rakennus. Määräykset ja ohjeet 2005. Helsinki: Ympäristöministeriö, Asunto ja rakennusosasto
- Suomen RakMK F2. 2001. Rakennuksen käyttöturvallisuus. Määräykset ja ohjeet 2001. Helsinki Ympäristöministeriö, Asunto ja rakennusosasto.
- Tampereen kaupungin www-sivut 2014. Esteettömyysohjelma 2009-2016. Viitattu 18.11.2014. <http://tampere.fi>
- Tampereen kaupungin www-sivut 2014. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2013-2016, toisen asteen koulutus. Viitattu 18.11.2014. <http://tampere.fi>
- Tampereen kaupungin www-sivut, 2014. Vammaispoliittinen ohjelma 2011-2016. Viitattu 18.11.2014. <http://tampere.fi>
- Tampereen seudun ammattiopiston TREDUn www-sivut. Viitattu 9.10.2014 <http://tredun.fi>
- Tanskanen, S. 2014. Esteetön koulurakennusliikkumisrajoitteisille - Esteettömyyskartoitus Sulkavan koulun ja lukion tiloista. Viitattu 27.11.2014 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014060712132>

Valtiovarainministeriö. 2008. Käyttäjäläheisyys verkkopalvelujen suunnittelussa, Valtiovarainministeriön julkaisuja / hallinnon kehittäminen 5/2008. Viitattu 20.11.2014. http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat

LIITE 1

Toimenpiteiden luokittelu:

1 = Aiheuttaa vaaran (korjattava heti)

2 = Estää kulun tai toiminnan

3 = Vaikeuttaa kulkua tai toimintaa

T = Toimintatavan muutoksella järjestyvät asiat

H = Toimenpide voidaan tehdä huolto- ja kunnossapitotöinä

S = Toimenpide vaatii suunnittelua, päätöksen investoinnista tai rakenteellisia muutostöitä

<i>Kohde</i>	<i>Toimenpide</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>T</i>	<i>H</i>	<i>S</i>
Saapuminen	Linja-autopysäkeiltä opastus.			x		H	S
	Opasteet pysäköintipaikalta pääsisäänkäynnille			x		H	S
Pysäköinti ja kul- kuyhteydet sisään- käynnille	LE-pysäköinnin järjestäminen		x			H	S
	Opastuksen uusiminen, myös aluekartta puuttuu			x		H	S
	Saattoliikenteelle pysäköintimahdollisuus			x		H	
	Piha alueen pintojen korjaus		x			H	
	Ulkorappusille molemminpuoliset käsijohteet		x			H	
Sisäänkäynnit	Sisäänkäynnin oven kynnyksen madaltaminen		x			H	
	sähköinen ovenavaus ei toiminut		x			H	
	Sisäpuolella ei sähköistä oven aukaisijaa		x			H	
	Sisäänkäynnin merkitseminen opasteella.		x			H	
Pääaula	Informaatiotaulun madaltaminen		x			H	
	Ohjaus vahtimestarin työtilaan		x			H	
	Opastaulun ja kartan lisääminen		x			H	S
Käytävät	kynnyksiin asennetaan luiskat		x			H	
	Osaan palo-osia sähköinen avausmekanismi		x			H	S
	Opastuksen lisääminen		x			H	
	Lasioviin huomiotarrat		x			H	
Rappukäytävät	Käsijohteet molemmille puolille		x			H	
	Kontrastiraitojen lisääminen		x			H	
	Opastemerkintöjä lisätään		x			H	

Hissi	Opasteet hissiin johtaville reiteille	x			H	
	Opasteet hissiin johtaville reiteille	x			H	
	Ovien avausmekanismin säätö kevyemmäksi	x			H	
Esteettömät WC:t -pohjakerros -kirjasto	ISA-tunnusten lisääminen opasteisiin	x			H	
	Hälytinjärjestelmän parantaminen	x			H	
	WC-istuimen siirto ja pesualtaan muutostyö	x			H	S
	Oven alaosaan vetokahva tai -naru	x			H	
Opiskelijaravintola	Oven kynnykseen asennetaan luiska	x			H	
	Induktiosilmukan asentaminen tilaan	x			H	
	Osa valaisimista liian alhaalla	x			H	
Kahvio	Palvelutiskin siirto kahvion taka-osaan	x			H	S
	Oven kynnykseen luiska	x			H	
	Opasteet puuttuvat	x			H	
Auditorio	Kulkureitin opastaminen 2 kerrokseen	x			H	
	T-opasteen lisääminen sisäänkäynnin yhteyteen	x			H	
	Rullaramppi		x	T	H	
Liikuntatilat ja pukuhuoneet	Pukuhuoneiden ovet kapeita		x		H	
	Pukuhuoneista puuttuu esteetön WC		x		H	S